

REDACTIA

Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

ABONAMENTUL

pentru Austro-Ungaria:
 un an ..... 20 cor.
 6 luni ..... 10 cor.
 3 luni ..... 5 cor.
 1 luna ..... 2 cor.
 N-ri de Duminică pe an 4 cor.
 Pentru România și străinătate pe an
 40 franci.

Manuscrisurile nu se înapozază.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA

Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

INSERTIUNILE:

de un gr. garsonaj: prima dată la
 două, a doua oară la trei, a treia
 oară la șase de fiecare publicație.

Azalt abonamentele, cât și toate
 cele sunt a se plăti înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitate

Scrieri adresate nu se primesc

Pasiviștii din Banat.

(*) Am publicat în numărul nostru din urmă un articol scris de un fruntaș bănățean. În epistola ce însoțea articolul, se cuprinde:

«Am scris acest articol mai ales fiindcă sunt bănățean și nu mi-au plăcut articolii din urmă ai «Drapelului» în care se apăra atât de mult pasivitatea. Ideile acelea sunt ale directorului din patria pasivității. Bănățenii dela fire sunt mai cu temperament și dornici de luptă. Ei cunosc bine, căci între ei petrec viața».

Observăm, că scriitorul șirelor acestora este unul dintre «fondatorii» ziarului lugojan.

Dela un alt fruntaș bănățean primim șirele următoare:

«Ce nu se poate combate când te pui pe terenul sofistic? Adevărul este, că argumentul de căpetenie al fraților pasiviști din metropola noastră pasivistă este cel-ce se poate auzi aproape zilnic la masa «poganiilor» (din Lugoj): «Măi, da da ficea (zadarnic! N. Red.) tăta truda, că nu ne pucem aliege!»... La ședința dela 1 Martie 1903 tinută de fruntași în Cluj am putut auzi doar chiar pe dl Brediceanu susținând acest argument. D-sa perhoresca activitatea provocându-se îndeosebi la stricaciunea poporului, «cu care nu mai poți face nimic fără bani»... A și ilustrat, spunând ce a pățit d-sa în calitate de candidat.

«Aceasta, se înțelege, nu s'ar putea invoca în ziarul lugojan, căci pe d'oparte ar fi o cruntă batjocură la adresa poporului, pe de altă parte un act de paupertate la adresa tuturor fruntașilor, căci dacă într'adevăr poporul ar fi așa de strical, vina ar purta-o și o parte însemnată dintre fruntași, cari n'au cultivat poporul, ci neglijindu-l, l'au lăsat să decadă.

«Chiar pentru acest motiv însă — lipsa ce se simte de a da poporului educație politică — trebuie să inaugurăm pe toate terenurile activitatea. Ori se va îndrepta poporul lăsându-l pe mâna străinilor, ca aceștia să-l ducă la alegeri? Un lucru nu vor afirma adică nici frații dela organul lugojan: că poporul știe de pasivitatea ce propagă domnia lor!

«În Banat, ca pretutindent, poporul ia parte activă la alegerile dietale.

«Și fie-mi permis să pun o întrebare privitoare la persoane: S'ar găsi adică Român care să presupună că nu ar primi, dacă li-s'ar oferi, câte un mandat de deputat directorul, redactorul și toți matadorii organului lugojan? E vorba însă că nimeni nu le poate oferi decât cel mult — candidatura, și zău, ca să ajungi deputat ca Român, combatut de stăpânire și fără resurse bănești, trebuie să alergi, să lupți, ceea-ce e neasămănat mai greu decât a sta la «Concordia» și a face acolo glume pe socoteala «bolânzilor» cari aleargă și se zdrobesc, fără a spera ori aspira că se vor alege deputați, dar având siguranță că ajută la

deșteptarea, moralizarea și întărirea poporului.

Până aci din epistola fruntașului bănățean.

Din parte-ne am avea puține de adăugat. Pentrucă, într'adevăr, șirele de mai sus cuprind numai lucruri de aprobat.

Și îndeosebi trebuie să facem la ori ce prilej distincția: activiștii se preocupă nu atât de a-și asigura mandate, ca să ajungă, vezi Doamne, boeri mari, cu vot în Dieta țării, (cum cu atâta răutate le impută marele pasivist dela Brașov), ci ținta lor de căpetenie este să aibă cu un prilej mai mult (și aproape singurul prilej!) de a se pune în legătură cu poporul, a-i vorbi acestuia de drepturile lui politice, a-i arăta nedreptățile ce pot comite cei dela stăpânire numai în urma lipsei noastre de luptă și organizare, a-i arăta care trebuie să fie în viitor idealul nostru politic și cultural, și ce trebuie să facem pentru realizarea acestui ideal!

Să ni-se spună însă: care popor, când și ce ideal și-a intrupat — prin pasivitate?

Eată de ce credem — sunt chiar semne — că și în Banat pe zi ce trece se imputinează numărul celor cari prin pasivitate socot «a scoate carul din glod». Așa, că pe când va sosi ora luptei, pasiviștii vor fi numai un fel de raritate, și întreaga pleiadă de fruntași, bătrini și tineri, va sta încheagată în jurul steagului pe care e scris: prin luptă, la isbândă!

Ștefan-cel-mare, Mihai-Viteazul

și

Mitropolia Ardealului.

De

N. Iorga.

Membru corespondent al Academiei Române.

Ședința solemnă dela 2 Iulie 1904

pentru sărbătura de patru sute de ani dela moartea lui Ștefan-cel-Mare.)

(Urmare).

Ioan Vodă făcu pe mitropolitul său să fugă și osândi la moarte pe Gheorghe, episcopul de Roman. Eftimie fu chemat pentru a săvârși caterisirea acestuia, și el îi luă locul, în 1574. Căderea apropiată a lui Ioan îl goni însă din nou în Ardeal. Aici păstori el, de sigur, tot din Vad, până la moarte. Urmașul lui, prin 1585, a fost Spiridon, de bună samă tot un Moldovean, hirotonisit în Moldova. Puterea lor se întinse asupra ținuturilor Turda, Cluj, Doboca, Solnocurile amândouă și Crasna, fiind astfel mai mult episcopi ai Bistriței și Maramureșului. Principii Ardealului din familia Báthory le recunoscă această însușire. Eftimie era ortodox; Spiridon era poate aplecat spre calvinism, cu toate că focarul acestuia pare a fi fost în Apus: în Uniedoara, în comitatul Albei, în Hațeg și în Banat!

În locul lui Eftimie se numise în 1574 un Cristofor, pe care nu l-aș admite că e același cu

vechiul Cristofor din Geoagiu, de sigur mort atunci: stăpânirea lui duhovnicească va fi fost îndată zădărnicită prin sosirea lui Eftimie în-părât.

V.

Pe acest timp se păstra însă episcopia calvină, întemeiată de George de Sângiordz. Ea își ținea și reședința cea veche lângă Alba-Iulia, care era acum, de puțin timp, Scaunul principilor.

În Lančrâm, sat din aceste părți, găsim odată pe superintendentul Pavel Tordași, al cărui nume înseamnă: din Tordaș, alt sat vecin. El adună sinoade, predică, stăruie să se tipărească cărți românești încă din 1569: marele său sinod se ține în apropiere, la Aiud.

Când, pe la 1579, muri Pavel, Mihail Tordași, poate fratele sau fiul său, îi luă locul: cum se vede, sunt aceleași împrejurări de moștenire a puterii episcopale ca și cu episcopii din Feleac. Numai cât aici se adăugi o alegere din partea preoților trecuți la calvinism în această regiune și printre cari stăteau în frunte protopopul din Uniedoara și predicatorii din Brașov, Lugoj și Caransebeș. Mihail se găsește ultima oară la 1582.

Aici se oprește istoria superintendenței calvine pentru Români: ea are o mare însemnatate, din punctul nostru de vedere, pentru că a întărit și mai mult recunoașterea unei episcopii românești din partea guvernului ardelean, fiindcă a apropiat pe episcop de reședința principelui — dintr'un act tipărit de dl N. Dobrescu, în Luceașarul, III. n. 11, se vede că frații Tordași aveau chiar o casă lângă Alba-Iulia — și fiindcă

a dus dezvoltarea Bisericii noastre din Ardeal către unitate.

VI.

Încă din 1579 capătă slințirea în Țara-Românească¹⁾ un nou Vlădică, Ghenadie. El se în-tâmpină tot prin părțile de miază zi. De sigur că reședința lui, care nu putea fi nici la Vad, nici lângă Alba-Iulia, a fost în mănăstirea cea de a treia, pe care Domnii români au întemeiat-o în Ardeal.

Înălțarea ei se datorește Zamfirei, fata lui Moise-Vodă Munteanul și poate moștenitoarea moșiei lui Radu dela Afumați în regiunea Murașului. Femeie foarte bogată și influentă, ea și-a veșnicit numele prin clădirea frumosului lăcaș al Prislopului, lângă Silvaș, în Țara Hațegului, lăcaș care a stat în picioare până în veacul al XVIII-lea. Aici se va fi dat locuința lui Ghenadie, care, hirotonisându-se la Târgoviște, arată și punctul său de plecare și îndreptarea sa.

El își zice „Mitropolit a tot ținutul Ardealului și Orăzel“, cum nu-și mai zisese vre-un păstor sulțesc al Românilor. Cărțile ce tipărește au stema Báthoreștilor pe ele. Lămurirea e următoarea: după Ștefan și Cristofor Báthory venia, cu tânărul fiul al acestuia din urmă, vremea catolicismului. Episcopia calvină fu lăsată cu intenție să cadă sau fu doborâtă violent de principele nou. În 1579 Iesniții, care-l creșteau, căpătără privilegii în Ardeal: goniți în 1588, de o dietă, el revin în 1595. Un nou episcop de Alba-Iulia, Dimitrie Naprágy, își făcu intrarea în ca-

¹⁾ Vezi Bunea, o. c., p. 57, nota 1.

¹⁾ Hurmuzaki. XI. Socotelile Brașovului.

Reforma electorală Organul de frunte al socialiștilor „Népszava“ are informații afirmative din izvor autentic, că în ministerul de interne se elaborează un proiect de lege pentru reforma electorală, ale cărui puncte principale sunt următoarele:

Drept de alegere vor avea:

1. Toți oficialii de stat, municipali și comunali, cari sunt numiți ori aleși de atârși și ocupă post sistemizat.

2. Fiecare negustor și industriaș independent, precum și acei practicanți cari 5 ani de-a rândul fără întrerupere au fost aplicați la un singur stăpân. Sub această normă cad și împiegații societăților aflătoare sub controlul ministrului de interne.

3. Toți cei ce plătesc anual dare de 20 coroane.

4. Proprietarii de casă și pământ, precum și cei cari au în arendă cel puțin 100 jughere de pământ, mai departe acei economi și cari au dreptul de voluntariat.

Cenzul intelectual numai într'atâta suferă schimbare, ca și oficerii din rezervă vor avea dreptul de alegere. Baza dreptului de alegere este cetățenia ungară și al 21 an de etate.

Proiectul nu ar pretinde (?) cunoașterea limbii maghiare, ci numai cetățul și scrisul (!?)

Organul socialist mai este informat, că proiectul din geneză în timpul cel mai apropiat va fi prezentat camerei.

Din incidentul acestei vești neconfirmate, și carei prin urmare îi lipsește orice fundament real, „Népszava“ face apel la toți prietenii de principii să pornească acțiune în interesul dreptului electoral universal.

Tratatul comercial german-austro-ungar. Conferința comună ministerială în afacerea tratatului comercial german — cum se telegrafează din Viena — probabil va avea loc în Viena săptămâna ce vine. Conferința aceasta poate eventual să nu fie ținută numai în cazul, când ministrul maghiar ar fi împedat în călătoria lor la Viena.

În conferențele ministeriale din săptămâna viitoare se va debata asupra chestiilor remase pendente din ultimele conferințe. Aceste conferințe numai în cazul acela vor duce la rezultat, dacă se va reuși o înțelegere reciprocă acceptabilă între ambele guverne asupra vamei orzului, slădului, de lenne și animale, precum și asupra exportului de animale austro-ungar.

pităla Ardealului și luă catedrala din mâinile calvinilor.

În 1585, după moartea lui Ghenadie, se alegea Ioan din Prislop, și el din aceeași mănăstire a Doamnei Zamfira. Formulele de cancelarie calvine ale nimirii sale n'au nici o valoare: ele reprezintă trecutul. Ioan merse la Târgoviște și capătă kirotonisirea dela Mitropolitul de acolo.

Peste zece ani, Mihai-Vodă ajunse Domn muntean, acel Mihai atât de viteaz, încât am putea uita une-ori că a fost și cuminte, cum se va dovedi că a fost, de altminterlea, și în rândurile următoare.

Căci lui nu-i păstrase soarta numai gloria mare, dar trecătoare. a stăpânirii în Ardeal, ci și gloria, mai puțin văzută deocamdată, dar trainică pentru vecii vecilor, a întemeierii Mitropoliei ardeleni.

VII.

În 1595, pe când aștepta ciocnirea cu Turcii, Mihai, strămtorat, încheie un tractat de supunere față de trufașul și ușuratecul Sigismund Báthory. Între acei care-l negociaseră, erau cei trei episcopi munteni, și dacă ei trecură cu vederea alte dorinți ale Domnului lor, ei izbutiră a pune în învoiala dela 20 Maiu 1595 că: „toate bisericile românești din țara Măriei Sale [lui Sigismund Craiul] vor fi supt judecata și despusul (sub iurisdicțiune vel dispositione) Mitropolitului din Târgoviște, după dreptul bisericesc și orânduiala țării aceleia [Țara-Românească], și preoții își

Björnson și naționalitățile nemaghiare din Ungaria. Poetul norvegian care prin puterea geniului său a devenit al lumii întregi, se ocupă într'un important articol scris în „Berliner Tageblatt“ asupra monarhiei Austro-Ungare, pe care o ironizează din motivul vrednic de toată ironia, că dintre toate statele din lume, tocmai Austro-Ungaria s'a găsit primul, care a hotărât să fie reprezentat la congresul internațional de pace, propus de președintele Statelor Unite americane.

Din multele adevăruri crude ce le spune poetul despre monarhia noastră în acest articol, spicuim următorul pasagiu ce ne interesează direct:

„Un maghiar nu poate fi, de exemplu, un pacifant (facător de pace), căci ar trebui să-și deie în prima linie expresie indignării sale asupra nedreptății cu care sunt zilnic maltratați de guvern nemaghiarii din Ungaria, ș'apoi asupra legilor nedrepte, în urma cărora nemaghiarii, cari sunt mai numeroși decât maghiarii în țară, au numai vre-o câțiva deputați în parlament“!

Numărul alegătorilor dietali în Ungaria. În fața situațiunii critice ce domnește actualmente în Ungaria, nu este eschisă posibilitatea, că guvernul se va simți necesitat a disolva camera și a apela din nou la alegătorii dietali. Va fi deci interesant să cunoaștem numărul alegătorilor Ungariei și spre scopul acesta extragem din ziarul „Magyar Estilap“ următoarele date interesante și caracteristice.

Ungaria numără în total 4,332,960 de cetățeni, între cari sunt numai 970,841 alegători, pe când restul nu se bucură de acest drept. Din cetățenii cu drept de alegere sunt 542,417 Maghiari, 123,984 Germani, 110,715 Slovaci, 110,572 Români, 42,892 Sârbi, 28,766 Ruteni și 11,495 Croați. În total sunt 32 cercuri electorale, în cari în toate preponderază numeric naționalitățile nemaghiare.

În acest caracteristic tablou este interesant în deosebi faptul, că numărul alegătorilor maghiari întrece numărul celor nemaghiari numai cu 114.000 alegători.

SITUAȚIA POLITICĂ.

Vorbirea lui Tisza dela banchetul Kautz. — Aderinți pro și contra guvernului. — Garda parlamentară. — Ce-o fi?

Valurile agitației pro și contra guvernului se lătesc tot mai mult peste întreaga țară. Opoziție și guvern au apelat la opiniunea publică, au

descins la stradă și agitația se lățește ca lavina, vezând cu ochii. O iritațiune neobișnuită pe toată linia. Limbajul ziarelor — îndeosebi a celor opoziționali — extrem de violent. Dacă am serie noi așa, s'ar umplea temnițele cu noi. Evident, că agitația este produsă în primul rând prin ziare. Nu „lovitura constituțională“ din memorabila ședință de Vineri, ci exagerațiile și superlativalele presei opoziționiste ațită spiritele.

Guvernul însă, asemenea nu se poate zice că stă pasiv. Dincontră, nu se mărginește numai la apărare, ci e mereu în ofensivă. Sâmbătă seara președintele conziliului, contele Tisza, s'a prezentat la un banchet dat în onoarea lui Kautz Gyula, care a prezidat meetingul din Dumineca trecută, unde a ținut un discurs despre situație. Vorbirea sa a fost o nouă declarație de războiu. Va duce lupta până'n capăt, cu credință fanatică — alusie la Andrassy care l-a numit fanatic — că astfel cer interesele mari ale patriei. Cuprinsul și forma vorbirii deopotrivă au produs consternație în taberele opozante.

* * *

Și pe când aceste se petrec în Budapesta, periferiile încă sunt în ferve. Pro și contra guvernului se țin meetinguri, întruniri, adunări. Aparatul oficial e pus pe întreaga linie în mișcare, municipii ba până și reprezentanțele satelor liferând încredere guvernului. Astfel pe lângă toată gravitatea situației, nu-ți poți suprima surisul, când citești știri ca de ex. că comuna Allios (com. Timișorii) în reprezentanța-i comunală, ocupându-se cu situația politică, a condamnat obstrucția și a hotărât să felicite guvernul.

Bieți Alioșeni! Știți voi oare ce mâncare este aceasta: obstrucție? Se înțelege vor merge acum pe rând adesiuni din Neagra, Roșia, Pêtirși etc. aprobând ca salutare măsurile d-lui Tisza.

Opoziția a ținut ieri, Duminecă, un mare meeting în Budapesta și altele în 11 diferite orașe la țară. La fie-care au fost dislocați și deputați din centru.

* * *

Ziarele din Budapesta aduc următoarea știre:

Eri s'a prezentat în dietă un colonel de geandarmi și peste câte-va minute s'a depărtat însoțit de custodele Csávossy, ducându-se ambii la cazarma de geandarmi, unde Csávossy Béla a ales patruzeci sergenți de geandarmi bine-făcuți, pentru întregirea așa numitei: garde parlamentare. Fie-care a căpătat o sută coroane anticipație. La întrebarea unuia, că spre ce scop vor fi dinșii folosiți, Csávossy a reflectat.

— Nu vă importă Veți fi oficiali de stat. Menirea „gardei parlamentare“ după cum s'afirmă este, ca în senzul §-ului 14 art. de lege IX. 1848 „să funcționeze ca susținători ai ordinii și liniștelii“, spre scopul acesta au fost an-

vor putea strânge veniturile lor îndatinate și obișnuite“)

Cu bucurie am simțit acum căți-va ani însemnătatea acestei clauze, care dădea puterea de drept, recunoscut și de autoritatea politică din Ardeal, vechiului obicei din vremea episcopiei de Geoagiu, pe care îl înnoiește mai de curând Ghenadie și Ioan.

Și însemnătatea hotărârii era cu atât mai mare, cu cât numai era vorba acum de o episcopie ardelenă supusă Târgoviștei, ci de toate „bisericile românești din Țara Craiului“. Ghenadie, luând titlul de Mitropolit, care supunea pe rivalul din Vad, si Sigismund, închizând era calvină, făcuseră cu puțință o astfel de decizie“).

Ioan capătă toată moștenirea „superintendentenților“ suprimați, deci și casa de pe deal lângă Alba-Iulia, de care vorbește hotărânicia din 1581, dacă Ghenadie n'o căpătase chiar el, înainte de aceasta. Casa n'avea lângă ea o biserică sau o mănăstire, căci clădirea ei ar fi fost cu neputință pe vremea Calvinilor. Tot cu neputință ar fi fost și mai târziu, când catolicismul, reprezentat prin Naprágy, se întări, sub dominația imperială germană. Românii se folosiră de clipa schimbării religioase ca să-și strecoare înnoirea. Ioan dela Prislop se apucă de lucru, cu voia lui Sigismund și cu cheltuiala lui Mihai — ceea-ce se spune lămurit de Naprágy într'un memoriu către împărat. În toate actele de întărire ale Domnilor munteni către această biserică se arată că Mihai a fost cetitorul ei. Hramul era la „Treimii“ arhanghelilor, între cari e și Arhanghelul Mihail.

1) Unirea pe 1904.

2) V. Sate și preoți și aici, în Apendice.

Când Mihai luă, în toamna anului 1599, Ardealul, Ioan de Prislop îi ceru și mai mult, sau Mihai îi dăruî acest dar fără să-l mai întrebe. El făcu din casa superintendentenților calvini o reședință de mitropolit ardelen al Românilor, din biserică sa o catedrală arhiepiscopală și-i dădu danii întinse, pe cari le supuse jurământului statelor provinciei. De acum înainte Ioan luă titlul de „arhiepiscop și mitropolit al Bălgradului, Vadului, Silvașului, Făgărașului, Maramureșului și al episcopilor din țara Ungurească iproci“.

Iată lămurirea acestui titlu:

Bălgradul e noua mitropolie. Până atunci nu stătuseră măcar episcopi români în Bălgrad. Bălgradul fusese, după vicisitudinile stăpânirilor, al catolicilor, sub regii catolici, al Calvinilor sub Ioan Sigismund calvinul, al catolicilor iarăși sub Sigismund Báthory; acum — fără a se goni Naprágy, ajuns episcop unguerec fără credincioși — el ajunse centrul religios al Românilor, supt Românul Mihai Vodă.

În Vad, Mihai găsi, la cucerirea sa — cum se vede după un act de hotărânicie pe care l-a făcut cunoscut deunăzi părintele canonic Bunea — pe un Vlădică sârb Ioan Cernai. Acesta luase locul lui Spiridon calvinizantul, care nu se va ivi iarăși decât mai târziu, la 1608. Mihai nu adăsesse pe Cernai, trimes poate din Moldova, de Ștefan Vodă Răzvan — a cărui văduvă, Marina, avea pe atunci pământuri în apropiere¹⁾; dar el nu-l goni. Însă îl supuse mitropolitului său, lui Ioan.

(Va urma)

1) Hurmuzaki, III, p 212.

găsiți numai indivizi, pe a căror mână se potrivește mânăși cel puțin Nr. 12 (!)

* * *

Ce-o fi? Nimic mai greu, decât a prevedea deslegarea. Incurcători d-acestea de regulă n-au o desfășurare logică, nimeni nu știe ce aduce ziua de mâine. „Budapești Iliriap“ de ieri, face următoarele profetiri:

Va prezida Percezel Dezső. Opoziția zice că nu-l va mai suferi în scaunul prezidențial. Dar planul acesta e mai ușor de accentuat, decât de realizat. „Garda parlamentară“ pentru ce treabă e oare? Deputații guvernamentali vor apăra asemenea cu forța pe guvern și prezident. Bătae dacă va fi deci, nu va mânca decât opoziția.

Ce sfârșit va avea aceasta?

Pe temelul concludusului adus în ședința de Vineri, *Percezel Dezső va eschide opoziția turbulentă din parlament.* O poate face singur, în chip statarial și neputându-i scoate pe alăția înși cu forța, va închide ședința și va lua dispozițiunile ca a doua zi să nu poată intra în parlament.

Va posta zicem o companie de miliție în fața parlamentului. Cine se va opune forței armate? E de crezut, că nimeni. Vor rescula strada? Și pentru aceasta e gata răspunsul: și strada se va asedia de miliție.

Intr-astea în Dietă, *se va vota indemnitatea.* Se va vota, în absența întregii opoziții. Guvern și majoritate sunt hotărâți necondiționat pentru aceasta. Ce poate deci face opoziția?

Dar să desfășurăm mai departe evenimentele.

Proiectul de indemnitate va fi iscălit apoi de prezidentul Dietei și notar și transpus Casei magnaților. Casa magnaților îl va primi. Concluzul ambelor corpuri legiuitoare va fi înaintat apoi Regelui, pentru sancțiune.

Regele va sancționa legea, ce i-se prezintă după toate formele legale.

Opoziția poate striga, că concludusul e ilegal, sancțiunea regelui nevalidă. Și poate refuza plățirea dărilor. Dar guvernul poate face execuții și — dizolvă parlamentul, eschide alegeri noi. Vin alegeri și aci i-se imbie opoziției terenul desfășurării tuturor forțelor împotriva guvernului. Poate deștepta, capacita masele alegătorilor și dacă reușește să obțină majoritate: asta ar fi adevărată învingere. Dar posibilă e o învingere a opoziției între circumstanțele electorale practice în țeara aceasta?

Incurcăturile însă în parlamentul nou, nu sunt delăturate. Principiul contelui Tisza e, că *sorgința a ori-cărui drept este națiunea*, și dacă națiunea într-o alegere constituțională verifică pretinsul gravamen prin faptul că liferază majoritate guvernului: *atunci înaintea acestui verdict fiecare trebuie să facă act de supunere.* Opoziția susține contrarul, că o violare de drept nu se poate legitima. Și va protesta și în parlamentul nou împotriva regulamentului revizuit și nu se va supune.

Va rămânea deci la urmă ceva *compromis ori o nouă dizolvare — dacă într-astea nu cade guvernul.*

E de știut însă, că într-o luptă ca și cea pornită de Tisza, nu *intră nepregătit și fără asigurări* depline nici un guvern. Guvernul desigur s'a înarmat cu toate forțele necesare, în vreme ce opoziția e avisată numai la agitație și la sprijinul opiniunii publice. Forța guvernului rezidă în putere, a opoziției în legea gravamenală.

Atât guvernul cât și opoziția stau înaintea unei probleme nesfârșit de grea, plină de even-tualități și surprinderi. Un lucru e însă sigur: *până ce nu va fi abandonat fie de Rege, fie de majoritate, contele Tisza nu poate fi trântit.*

Din străinătate.

Vaticanul și Spania.

Pe când guvernul faimos al lui Combes s'a implicat într'un conflict regretabil cu Vaticanul în urma cunoscutei reglementări a ordinilor călugărești prin cunoscuta lege a congregațiilor, pe atunci Spania, și anume guvernul pacinic al acesteia, se silește să întretină relații amicale cu sântul scaun din Roma. Ministrul president spaniol de Maura

într-o ședință din zilele trecute a camerei anunțat noul concordat între Spania și statul papal, cu privire la situația congregațiilor din Spania. Sâmburile acestui concordat sunt dispozițiile care dela restituirea domniei Bourbonilor încoace erau în vigoare și regulau raporturile dintre statul spaniol și cel papal. Aceste dispoziții consistau în libertatea imigrării congregațiilor în mod necontrolat și nedificultat din parte: statului, tot aceste sunt acum în urma noului concordat normative.

Cel mai interesant în concordat este, că congregațiile sunt scoase cu totul de sub legea țării, așa că ele formează quasi un stat separat în stat.

Imprejurarea asta a dat și da ansă unor «istoriografi» la supozițiuni imbecile, că anume statul preotesc ar fi cauza decadenței Spaniei. Nu poți decât zimbi cetind astfel de afirmațiuni caraghioase ale dușmanilor nenumărați ai preoțimei și ai bisericii creștine peste tot. Nu este greu a combate năzdrăvaniile acestor fel de cercetători savanți când luăm în considerare că imperiul israelit de pildă mare a fost, cât timp a stat sub influența preoțimei, bătut, infrânt și umilit era, cât timp a huiduit și maltratată pe preoți, marii preoți ai lui Dumnezeu. Poporul roman era fericit și îndestulat când onora zeii și ascultă cu frică vocea augurilor, și de loc ce a început să facă bațjocură din cele sante (în sensul religiunii lor), au devenit mici, slăbiți și grăbiau iute de pe declinul decadenței. Franca își poate mulțumi trecutul ei glorios influenței binecuvântate a bisericii catolice. În toate aceste cazuri viața religioasă, teama de Dumnezeu, ce are a se mulțumi influenței statului preotesc și călugăresc, care sunt puternicii purtători ai tuturor virtuților, care singure pot duce la glorie, constituie cel mai puternic stimulent pentru fapte mărețe sacrificatoare. Astfel privind lucrul, adevărul ia altă față. Decadența statelor moderne, mai ales a celor romanice, are să fie atribuită altor împrejurări cu mult mai afunde, decât cele înșirate de către dușmanii bisericii creștine. Aceste motive sunt psihologice, etnice, economice, politice și sociale. Pe baza acestor motive judecând cauzele decadenței Spaniei și Franciei, problema din istorici devine sociologică, iar rezultatul nu poate duce decât la sfârșitul, că suntem nevoiți, să constatăm rătăcirea, preocupățiunea și reavoința unor fel de savanți bine cunoscuți.

*

Din Constantinople. Vre-o 1000 de mohamedani au ocupat în ziua de 6 Nov. biuroul telegrafic dela Koepruli, și au cerut inspectorului general al reformelor precum și la Constantinople, protecțiunea contra terorismului comitațiilor bulgari. Motivul imediat al acestei demonstrațiuni ar fi asasinarea recentă a mohamedanului Hassan și a trei partizani ai patriarhatului, la Novo Selo.

În timpul demonstrațiilor, 6 bulgari, care tocmai în același timp treceau prin fața biuroului telegrafic, au fost atacați. Unul a fost ucis, iar altul grav rănit.

Valiul din Ueskueb a trimis imediat trupe la Koepruli. Ordinea a fost restabilită înainte de sosirea trupelor. S'a deschis o anchetă asupra acestei demonstrațiuni, ale căror motive nu sunt prea clare.

*

Din Rusia. Constituțiune Rusiei! Din Petersburg se telegrafează, că adunarea zemstvirilor înseamnă triumful planurilor de re-

formă a noului ministru al afacerilor interne rus. Nu este drept, că ținerea congresului ar fi zguduit poziția prințului Sviatopol-Mirsky, *căci însuși țarul și-a dat consimțământul la asta*, aprobând întru toate proiectul de reformă al sfetnicului său.

Un zemstvo a declarat unui corespondent al lui Echo de Paris următoarele: La ancheta de Lună au participat 104 membrii, dintre care *numai doi* s'au declarat contrari deciziunii referitoare la reprezentanța națională.

La adunarea de Marți la ordinea zilei era chestia învățământului popular, a tulburărilor provocate de ordinul de mobilizare, a subvenției familiilor celor de pe câmpul de război. Zemstvirile în partea cea mai mare aparțineau clasei nobile și marilor proprietari. Dintre 34 zemstvirii 32 au participat la adunare. Unul dintre aceștia s'a declarat în fața unui ziarist, că atragerea poporului la viața de stat nu înseamnă alta, decât dorința de a introduce pace și liniște în imperiu. Același zemstvo a spus, că pe timpul încheierii dublei alianțe aflându-se în Austria, aici a auzit voci, că această alianță va avea influență asupra constituțiunii vre unuia dintre membrii acesteia. Asta acum s'a dovedit. Nu a fost restabilită în Franca forma monarhică, nici revanșa nu s'a făcut, ci apropierea Rusiei de Franca a făcut accesibile ideile liberale.

Războiul ruso-japonez.

Dela Port-Arthur.

Tokio, 26 Nov. (Reuter) Corespondentul lui *Moring Post* spune că tunurile rusești în Port-Arthur au sistat focul. Se crede, că garnizoana simțeste lipsa prafului de pușcă în urma ultimei exploziuni a magazinelor de praf de pușcă.

Londra, 26 Nov. Corespondentul din Tokio a lui Standard spune că prinsonierii sosiți acolo din Port-Arthur mărturisesc, că generalul Stoessel s'a convins deja, că ori-ce rezistență este zădarnică, și că *ar fi inclinat să se pună capăt carnagiului prin capitulare de bună voie*, însă generalul Smiyrnov, comandantul fortului Liaotesan, care nici odată nu s'a putut înțelege cu Stoessel, se opune din respectul ori-cărui gând de a capitula. Smiyrnov a trimis țarului o depeșă, în care declară că el este gata să apere singur cetatea până la ultima picătură de sânge.

Paris, 26 Nov. Conform unei depeșe a ziarului parisian *«Echo de Paris» moartea generalului Stoessel este desmintită în modul cel mai hotărât.* Vestea asta s'a plămădit în urma unei telegrame din Port-Arthur la Tientsin, care era subsemnată de Kondratenko și nu de generalul Stoessel. Din împrejurarea asta precum și din faima că Stoessel a fost rănit, s'a dedus asupra morții generalului

Petersburg, Conform unei telegrame din Sinsiamatung aripa draptă a armatei ruse a atacat noaptea la 23 Nov. lângă Sunlintian pozițiile japoneze, incendiând satul. Perderile japoneze sunt afirmative foarte mari (?). Perderile Rușilor sunt 20 morți și răniți.

Grozăvile războiului.

Niemirovici Dantcenko, corespondentul de pe câmpul de război al ziarului „Ruskoie Stovo“ descrie astfel impresiunile sale despre una din ultimele bătălii.

Peste întreaga vale întinsă din dărătul nostru răsunau strigătele și gemetele răniților. Mil de nurași mici de fum alb se încrucișau peste dânsa în diferite direcțiuni, mil de proiectile fluerau și duceau moartea în toate părțile. Limbi de foc scăpărau vestind nenorociri prin vaporii de praf ai tunurilor, se auzi un șgomot de troznete și apoi intra de sus în pământ făcând mari gropi. Granatele se înfipseră în pământ, făceau explozie și aruncau în mijlocul unui fum înabușitor mase întregi de pământ în aer. Și gemetele se înmulțeau din ce în ce mai mult, se părea că nici nu se poate să existe ceva mai teribil.

Și cu toate acestea după un interval scurt gemete grozave, vâjăitul proiectilelor, exploziunea granatelor și flueratul boambelor și bucașilor de fer ne asurziră. Se auzea un tst... tst... de nedescris, un șgomot care îndemna pe acel nedepins de a se arunca la pământ, a se ascunde într'insul, numai și numai pentru a nu auzi acest șgomot infernal și a scăpa din sfera luptei ucigătoare de artilerie. De zece sau de douăsprezece ori trecu proiectilul de șrapnele pe lângă bateria din aripa atângă în forma unui nour alb. Spaima ne cuprinse pentru servanții tunurilor și a soldaților din apropiere. Erau locuri pe câmpul de bătălie peste care proiectilele cădeau ca o ploaie imprăștiind moartea.

În mijlocul acestui șgomot am petrecut toată ziua fără nici o întrerupere. De odată auzirăm în partea stângă, venind dintr'un sat chinezesc un astfel de șgomot. Acolo strigau cazacii, țipau chinezii, nechezeau caii, soldații imprăștiati căutau strigând companiile lor și un număr de vite acompaniau acest șgomot; s'a distins un cor care cânta și care era întrerupt de semnale militere.

Peste colină observai cu binoclu puncte negre care se mișcă. Se calculează repede distanța și șrapnelele vâjăie într'acolo. Japonezii încep a fugi de acolo fără de a ști de unde le vin proiectilele. Înălțimile sunt câte odată așa de tare bombardate încât se pare că stau în fum și în flacări. Sunt cu desăvârșire zapăciți. Mentea îmi spune, că priveliștea omorâre de oameni e ceva respingător, ordinar, cu toate acestea se deșteaptă în mine dorința de a vedea căzând cât mai mulți dușmani. În asemenea momente se cunoaște clar că inima și mintea nu au nimic comun, că există deosebire, fiecare pentru sine.

În lupta dela Fenciulin, povestește un ofițer rus, fu omorât un cazac, care stătea aproape de mine și mi ținea calul. Fără strigăt, fără gemete, cu un oftat ușor, căzu el la pământ. Fața lui deveni palidă, ochiul se stinse, mâinile se ntinseră.

Când mai târziu după două ore, el fu ridicat, se constată că a fost lovit de 2 gloanțe, unul în inimă și celalt în frunte, ambele erau mortale. Am stat atunci prea deș. Japonezii împușcau fără întrerupere. Am fost convinși, sub impresiunea căderii oamenilor și a cailor și a focului neîncetat la care la început n'am răspuns, că nu voi scăpa cu viață, că trebuie să mor. Cu această convingere căpătați liniște și indiferență pentru orice. Nu gândeam la nimic și la nimic și n'avem frică de moarte.

Mai târziu când după șgomotul luptei se făcu liniște, când inamicul se retrage, privești indiferent la morți și la răniți, și în adâncul sufletului ai numai un sentiment egoist: Eu trăiesc! Apoi se deșteaptă pofta, capul devine clar, fiecare nerv tremură dorind numai a trăi. În asemenea momente natura pare admirabil de frumoasă.

Îmi aduc încă aminte de moartea unui cazac lovit în pânțe. Avea suferințe atroce, gemea și striga: „Picioarele mele“. El simțea probabil durerea în picioare. Nu mânca nimic, nu putea să mănânce. Trei zile chinezii îl duseră prin locurile sălbatice dela Fenciulin. Când recăpăta cunoștința el văzu figurile brune ale oamenilor cu cozi și în timpul nopții simți mirosul extrem de greu al colibelor chineze. Din timp în timp sorbi puțin ceaf amar chi-

nezesc. A doua și a treia zi el tăcu privind trist spre cer. Spre seara zilei a treia, el fu adus la crucea roșie. Fu înconjurat de medici și de cazaci. Un zâmbet vesel îi scăpă și era mort.

În luptele dela Laimatse, un cazac de buriat căpăta de asemenea un glonte în pânțe. El fu pus pe patul portativ și dus la bivouac. El zăcea aci palid, serios și tăcut. Cazacii îl duseră un sfert de oră apoi puseră patul jos și se odihniră. „Cum îți este? Ți-e sete? întrebă un cazac pe rănit. Rănitul întoarse capul spre cel care îl întreba, deschise ochii și-l privi încrunțat. Apoi ochii i-se închiseră încet. Fața deveni tapână și el muri fără de a scoate un gemăt.

„Cum a murit?“

Cazacul apucă pe mort de mână și zise: Da, așa e, e mort. Nu se mișcă.

Celalalt cazac luă o batistă și acoperi fața mortului, corpul fu acoperit cu mantaua lui. Toți oitară adânc, își scoaseră șepcile și reflectară puțin. Buriatul a fost buddist, dar toți își făcură crucea, apoi luară cadavrul și-l duseră la Laimatse.

Am văzut pe foarte mulți murind, subit, încet la spital, pe câmpul de bătălie, la crucea roșie, cu toții au avut o moarte ușoară. Răniții suferau mult, dar numai atât cât ținea lupta între viață și moarte. Dacă moartea se apropia, suferințele încetară, omul se liniști și muri în liniște. Și fața morților avea totdeauna un aspect pacinic.

— Contrescarpa e zidul exterior al șanțului din jurul fortului, escarpa e zidul interior, însuși perețele fortului. Reuter află că Japonezii sunt stăpâni pe contrescarpa Erlungșanului. Le rămâne să scoată din șanț parii ascușiți, să nimicească lucrările care flanchează șanțul și să ia cu asalt escarpa și valul de sus, după ce le vor sparge bombardându-le. Contrescarpa e zidul unei galerii, din care pieacă tunelul și mine în spre asaltători. Contrescarpa e acoperită cu o pătură groasă de pământ în potriva boambelor. Coronarea contra escarpei sau a glaciului de pe ea stă în construirea de adăposturi pentru infanterie pe culmea glaciului și în asezarea de baterii.

După spargerea escarpei și a valului, după spargerea valului de sus și după astuparea șanțului, urmează asaltul. Vestea că Japonezii au stricat tunuri mecanice (Hiram Maxim) înseamnă că au luat așa numite chesoane sau galerii unde stau tunuri cari bat de alungul prin șanțuri. După această isbândă Japonezii, fiind stăpâni pe șanț, pot ataca escarpa cu mine și a o sparge. Vestea că valul a fost nimicit înseamnă că l-au sfărmat și năruit în șanț prin ajutorul tunurilor așezate pe glaci. În această fază a impresurării s'ar fi aflând acuma Japonezii, în fața Erlungșanului, Kikvanșanului și Lungciuanului. Întrebuintarea de granate aruncate cu mâna din partea Rușilor arată că Japonezii sunt în șanțurile forturilor; întrebuintarea de bombe puturoase în formă de cârnați, înseamnă că Japonezii caută să alunge pe Ruși din chesoane, galerii și partea dinlăuntru a forturilor.

— Kuber, intendentul general al armatelor lui Kuropatkin, ar fi declarat că soldații primesc zilnic pâne, numai în timpul bătăliilor, li-se dă pesmeți. Carne proaspătă e din belșug. Intendența are 10.000 de vite, pe cari le păstrează neatînse. Vite cumpără la bălcieri. Din Omsk s'a cumpărat multă carne înghețată din Nikolaef la Amur peste. Mai sunt 300.000 de puzi de unt siberian, 100.000 de legume uscate. În Harbin și în regiunea Ussurilui e varza acră de ajuns; 300.000 de puduri de zahăr se află pe drum; de ceai și griș nu duc lipsă. În Harbin se află în magazin 4 milioane de puduri de cereale. Armata are asigurată pânea de un an. Se va mai aduce însă un milion de puzi, spre siguranță mai mare, îndată ce se va deschide navigația, dela Blagoveșcensk la Harbin. Făină vine din Rusia, spirt sosește cu vagoanele întregi, dar se dă soldaților numai când și cât poruncește comandantul corpurilor. Haine sunt din belșug și în Ianuarie mai sosesc.

La primăvară se vor da flanele de purtat pe piele. Mai greu e cu nutrețul și cu material pentru încălzit. Se vor împărți 400.000 de așternuturi de lână pentru pus pe jos în bordeie. Ofițerii au tain pe zi: un pfund de carne, 2 de pâne, 1/2 de griș, apoi ceai și zahăr.

— După știri sosite din Roma, Rușii ar avea la Șaho 270.000 de oameni cu o mie de tunuri, iar Japonezii 300.000 cu 1.300 de tunuri. Kuroki

ar ocupa o poziție mai la nord, și două corpuri de armată ar fi căutând a impresura pe Ruși pe la cele două aripi.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 28 Novembre 1904.

— **Monarhul la Budapesta.** Din Budapesta se vestește: Majestatea Sa va sosi aici la 28 Novembre cu trenul de curte la 6 ore 5 min. dimineața; însoțit va fi de suita Sa dela Gödöllő; la Budapesta va acorda în aceeași zi la 10 ore audiențe generale. Maj. Sa tot atunci va pleca la Gödöllő cu trenul de după amiază de 5 ore. Din Viena se telegrafează: Regele conform înțelegerilor de mai nainte, va pleca la 10 Decembre din Budapesta la Viena.

— **Nuove procese.** Procesele intentate de procuratură pentru vorbirile rostite cu ocaziunea alegerii din Pecica pun în umire pe toți cari cunosc afacerea. Procurorul ridică acuza și împotriva d-lui deputat Dr. Aurel Vlad. Se înțelege. Întâiu va trebui să-i ceară suspendarea dreptului de imunitate, căci pân'atunci împotriva d-lui Vlad. ca deputat, nu se poate porni urmărirea.

— **Stat federal pe baze naționale.** Duminecă a fost săptămâna s'a ținut în Innsbruck un meeting social democrat, pentru a se preciza atitudinea muncitorilor față de luptele naționalistice (turburările din cauza facultății juridice italiene din Innsbruck). S'a enunțat prin concluz că regularea cestiunii naționalistice din Austria nu e posibilă decât pe baze adevărat democratice, cu dreptul electoral general, egal și direct (nemijlocit). Proiectul de rezoluțiune cere cassarea ori căruți centralism birocratic de stat și a privilegiilor feudale ale singuraticelor provincii, cum și *înhițarea statului federal* naționalistic al popoarelor autonome.

— **Bătăi sângeroase la universitatea din Budapesta.** Sâmbătă la amiază, la poarta universității din Budapesta s'au petrecut scandaluri ne mai pomenite. Se știe anume că din cauza zilnicelor demonstrațiuni, marea poartă a universității era închisă și studenții nu puteau să intre în universitate decât pe uși laterale și acolo numai după ce se legitimează. Sâmbătă la amiază un grup mare de studenți a pretins rectorului, să deschidă poarta mare. Dar acesta n'a voit. Au urmat atunci scene de tot felul. Văzând că nu se poate restabili ordinea, rectorul a înștiințat poliția, de unde a și venit capitănușul de poliție *Jeszenszky*, însoțit de polițiști. Studenții retrăgându-se în etagiul al treilea, s'au început s'arunce cu bucăți de cărbuni în agenți poliției. O bucată mare de cărbune de piatră l-a nimerit drept în cap pe *Jeszenszky* răniindu-l foarte grav. Poliția a intrat atunci pe coridoare, să dea pept cu studenții. Pe unul din coridoare, inspectorul de poliție *Laky*, a fost rănit de un student. Polițiștii au năvălit atunci cu săbiile asupra tinerimii. Pe cine numai s'au putut, au lovit și rănit așa, că pe coridoare erau plin de sânge. O mulțime dintre răniți au fost duși la clinică. Numai intervenind decanul de cultății teologice s'a putut restabili ordinea. La provocarea acestuia poliția a părăsit interiorul edificiului și studenții s'au îndepărtat și ei. O mare agitațiune domnește în oraș.

— **Copilă opărită în supă.** Soția lui Bocsa István din Földiak, pregătind pentru prânz supă, a lăsat jos pe podele blidul cu supă pe binte, și-a eșit afară, lăsând în bucătărie o copilă anume Ilonka pe care o avea luată numai spre a o crește. Când s'a reintors a găsit copilă căzută cu capul în blidul cu supă. În urma arsurilor mititica a murit.

— **Procesul Drului Iacobsohn.** În ultima ședință a Curții cu Jurați din București s'a continuat încă tot numai cu ascultarea mărturiilor.

Acest proces devine din zi, în zi tot mai interesant, văzându-se marea luptă a celebrităților medicale din România, și care nu pot nici de cum cădea de comun acord asupra morții nefericitei Ida, soția Drului Iacobsohn. Într'adevăr, cu mare băgare de seamă, cu adâncă chibzuire trebuie să fie adus verdictul ce juraiții îl vor da în acest sensationaal proces, când niște doctori ca *Babeș* și *Istrati* sunt contrari în vederile lor, și anume: când cel dintâiu susține că Ida Iacobsohn n'a fost otrăvită, și când cel de al doilea susține contrariul. Acest proces va continua încă mai multe zile, și vom ține pe cititorii noștri în curent despre urmarea lui precum și despre rezultat care e așteptat cu mare nerăbdare de o lume întreagă.

— **Himen.** Olimpia Boneiu și George B. Boieriu cununată.

Felicitările noastre!

— „Le Courrier Européen“ e numele unei nouă reviste mari franceze, apărute la Paris; ea va face repriviri științifice asupra situației politice din statele europene, expunându-le cu obiectivitate.

În cadrele noiei reviste vor încapa și spiciurile asupra mișcării Românilor din Ardeal și Ungaria, pe care le va judeca după dreptate.

Pe cât vedem din primii 2 numeri ai numitei reviste, ea e condusă de oameni idealisti, cari suntem siguri că numai cu simpatie pot însoți mișcările noastre politice naționale. Ca atare salutăm cu drag revista franceză, și-i dorim viață lungă.

— **Sentență.** Curtea de apel din Galați secția I, a dat Vineri deciziunea în afacerea abordagiului vaselor „Radu Negru“ și „Ferencz József“ care s'a scufundat.

Curtea, în majoritate de 3 contra 2 cari au făcut opinie separată, condamnă ministerul lucrărilor publice să plătească societății anonime ungare de navigație și societății de asigurare „Providența“ suma de 419.000 lei plus 3000 lei cheltueli și câte 400 lei onorar experților Popovici și Coandă.

Respinge ca nefondată acțiunea reconvențională făcută de navigația fluvială română intervenientă în proces.

— **Cum a fost executat prințul Eugen.** Un istoric francez descrie într'o revistă pariziană, după consultarea mai multor martori oculari și diferite acte, în mod emoționant moartea prințului Eugen, nenorocitul descendent al dinastiei Bourbon, împușcat la porunca lui Napoleon I, pe atunci numai conzul. Oficerul, care trebuia să conducă pe prinț la locul execuției, se numea *Harel* și a fost comandantul castelului-fort Vincennes, a servit mai înainte în garda regească și să cunoștea cu prințul Eugen încă din copilărie. La orele trei în zori de dimineață, 21 Martie anul 1804, intră în odaia, unde era internat prințul, și cu vocea aproape de neauzit din cauza emoției somă pe prinț să-l urmeze. Acesta fu foarte surprins, păli, dar îndeplini fără codire ordinul primit. *Harel* și prințul înaintară printre două șiruri de soldați cu făclii dealungul coridoarelor cetății, până ajunseră la o scară, ce ducea în jos. Când începură a coborî pe treptele aceste, prințul cuprins de un presentiment teribil apucă dintr'odată brațul comandantului exclamând:

— Unde-mă duci d-ta!? Mai curînd mor, decât să mă închideți în vre-o pivniță!

— În privința aceasta poți să fii liniștit. Altă — răspunse oficerul — așa ceva nu se va face cu d-ta.

Scările cele lungi conduceau la bastioanele castelului. Lângă zid stătea o trupă de soldați în mână cu făclii. Când prințul dădu cu ochii de ei, esclamă:

— Dumnezeu, dar ce-am păcătuit eu?

În momentul acesta păși înaintea șirului un adjutant, care cetii la lumina a două făclii sentința adusă în ziua de 15 Martie. Tinărul prinț ascultă cetirea sentinței stînd drept și nemișcat. Apoi ceru preot, spre a se mărturisii, însă nu era de față nici unul. Principele Eugen Ingenunchiă și începu să se roage. Când termină cu aceasta, se ridică din nou. Un oficer îi zise, să rămână și mai departe Ingenunchiănd, dar prințul nu se supuse acestei somări.

— În Bourbon — zise dînsul — Ingenunchiază numai înaintea Domnului.

După aceasta tăie din păru-l o șuviță, trase de pe deget un inel și întinse împreună cu o scrisoare oficerului, care stătea mai aproape de rugarea, ca să le trimeată la Ettenheim principesei *Charlotte Rohan*. Oficerul, un sublocotenent voia chiar să ia în primire lucrurile, când căpitanul *Savary* se răsti la el:

— Nu-l permis nici măcar să iei ceva din mâinile unul trădător și conspirator!

— Dar prietine! . . . zise emoționat prințul!

— D-ta n'ai prietini! — să răsti spre el căpitanul.

— Sunt nevinovat, strigă prințul — mor pentru patria-mi și rege!

În clipa aceasta *Savary* comandă foc. Puștile să descărca și corpul sîngerat al prințului Eugen căzu la pământ. Cu câteva secunde în urmă era deja mort. Soldații îi prinseră cadavrul și așa, cum era, l-au acoperit cu pământ într'o groapă de lângă bastioane. Acolo și rămase în decursul multor ani, până când după căderea lui Napoleon, îl exhumară cadavrul și îl înmormintară în biserica din Vincennes. Știrea executării a primit-o Bonaparte imediat după două ceasuri, adică la șeasă dimineața. E interesant cum a primit Napoleon Bonaparte știrea morții omului, pe care l-a prins fără nici un drept și l-a condamnat cu acuză falsă, s'au mai bine zis, l-a omorît. După ce i-s'a făcut raportul execuției primul conzul n'a zis numai atât:

— *C'est bien!* — E bine! . . .

— **Socialiști „magnați“!** În Ungaria unde socialismul a patruns destul de binisor, mai ales printre Jidani și Ungurii calvinii, încă n'am ajuns să vedem o merozenie ca asta: socialiști magnați. În Belgia, cuibul credincioșilor Ovreilor Marx și Lassalle, s'a întâmplat de curînd și asta. În Belgia precum este știut încă exista o casă a seniorilor, sau senat, membrii căruia se aleg. Ca cineva să poate fi „magnat“ în Belgia, se recere, ca respectivul candidat să plătească anual o dare directă de pământ de 1000 fl., ear dintre alegătorii numai aceia pot vota pentru un atare candidat, cari au implinit al 30-lea an de etate. Candidații socialiști *Henderick* și *Elbers* la un scrutin mai recent au reușit să fie aleși membrii în senat. Dintre aceștia numai *Hendrick* a intrunit condițiunile cuprinse în legea pentru alegerea senatorilor. *Elbers* prin urmare a fost ales fără să aibă dreptul de a fi măcar candidat. Cu toate astea a obținut și el 40.000 voturi. Guvernul clerical însă a nimicit mandatul lui *Elbers*, ceea-ce în sine este o procedură legală, dar a purces pe arbitrar când în loc să fixeze o nouă alegere, a declarat de ales pe contra-candidatul clerical, ceea-ce nu le vine la socoteală „reformelor“ sociali. Cu toate astea socialiștii belgienii se pot mândri că au și ei un „magnat“. Se poate ca sub un regim ca al lui Tisza, ori alt bărbat de stat maghiaro-calvin să avem ocaziune a vede un cas analog și la noi. Bancherii și mari proprietari de pământ jidani avem destui, cari când, e vorba de a agita împotriva „mănei moarte“ propoveuiesc cu mare însuflețire doctrinele fericitoare ale democrației sociale. Cine știe, dacă cei patru *Guttman* ridicați la rangul de baron, — fie, în lipsa de alte merite și pentru 800.000 coroane — nu sunt deja candidați magnați. Caci socialiștii vor fi ei, când e vorba de averi creștine.

— **A sărit jos din turn.** Din Hajdu-Nánás se scrie: Un țigan unguresc de aici cu numele *Bertalan Mocsár*, a cărui soție a ajuns în temniță pentru delictul de furt, unde s'a și sinucis. — ne mai putînd suferi pierderea soției sale, s'a suit în turnul bisericeii reformate, de unde seara, când crîsnicul a sunat de 7 ore, a sărit în adîncime, rămînînd mort pe loc.

— **Natalia pentru Sârbi.** Din Belgrad se telegrafează: Exregina Natalia a donat colecțiunea de arme a regelui Milan, muzeului național sârbesc, biblioteca de o valoare de 800.000 franci bibliotecii naționale sârbești, ear arangiamntul regelui Alexandru și Milan mănăstirei din Cruședol. Natalia va zidi în Biaritz un asil în memoria fiului ei Alexandru.

— **30.000 oameni fără adăpost.** Pe insulele Talao (colonie olandeză) un orcan uriaș a demolat mulțime de clădiri, a naufragiat foarte multe corăbii și a pustiit arborii și plantațiunile. Din cauza pustiirilor făcute, au rămas fără adăpost 30.000 de oameni.

— **Conjurațiune în contra regelui sârbesc.** Din Belgrad, capitala Sârbiei, se telegrafează, că anume capitanul Milan *Nicolici*, care eri din cauza agitațiunei împotriva sistemului actual a fost deținut, a făcut mărturisiri sensationale. Planul lui era să omoare cu mâna proprie pe regele Petru, ear în scopul acesta își caută complici printre oficeri. Se crede, că nefericitul căpitan a inebunit.

— **Mobile de argint.** Un principe indian și-a comandat din Londra mobile de argint în preț de 360.000 coroane.

Garnitura de mobile constă din un pat cu baldachin, 12 scaune de masă, 4 mese, un sicriu de salon și o masă de toilette.

Toate aceste mobile sunt de argint, și la olaltă cântăresc 40 mîji metriche. Singur patul cântărește 10 mîji metriche și un scaun 150 chilo. Mobilele sunt lucrate în stilul lui Ludovic XIV și al XV-lea.

Cel mai frumos exemplar e patul a cărui căpătâi reprezintă alegoria statului; ear picioarele reprezintă nimfe jucînd. Intreaga garnitură a fost terminată într'un an.

— **Simțul al VI-lea** La Berlin, în Passage-teater, devinatorul suedes *Asorsundeen* s'a prezentat înaintea unui public anume invitat și a dat o reprezentațiune de ghicire de gînduri foarte reușită. Astfel el a ghicit o crimă fictivă, la care se gîndise o persoană din asistență. A spus cum era să se întîmple omorul, cu ce instrument, unde avea să fie ascuns instrumentul crimei, ce tribunal avea să judece crima și din ce persoane era să fie compus tribuualul.

Unei doamne i-a spus ce cuprinde carnetul ei la fiecare pagină.

Experiențele vor continua.

— **În gura leopardului.** Un lucrător anume *Doussy*, din *Soulon* (un oraș în Franța) intrînd într'o menagerie a căutat să-și facă joc prin supărarea unui leopard.

Spre a face dihaniei ciudă cât mai mare, și-a băgat printre gratiile de fer mîna în colivia leopardului. Într'o clipă i-a îmbucut mîna. Când proprietarul menageriei și servitorii au isbutit să scoată din gura dihaniei mîna nenorocitului, ea era deja toată sfărîmată, chiar și oasele.

— **2000 de oi îngropate sub zăpadă.** Ziarele din România scriu: O telegramă sosită la ministerul de interne comunică că viscolul de acum câteva zile a îngropat sub zăpadă în localitatea numită Valea Cogârgeanca din județul Ialomița un număr de peste 2000 oi.

De asemenea au fost îngropate în zăpadă de viscol în balta Fetești un mare număr de vite cornute.

— **Un condamnat la moarte inebunit.** Tribunalul din Cracovia a condamnat la moarte prin spînzurare pe un anume *Sobol János* care însă de spaima furcilor a inebunit.

Aceasta s'a observat tocmai în dimineața când era să fie escortat la locul de supliciu.

Astfel, *Sobol János* în loc de a fi executat, a fost așezat în spitalul robilor.

— **Cea mai veche scrisoare din lume!** Unul dintre cei mai scumpi tesauri ai „Bibliotecii Naționale din Paris“ e așa numitul *Papyrus Pris* care a fost aflat într'un mormînt din Teba. Acest papyrus e foarte vechiu, pentru că s'a aflat lângă mumia unui contemporan al regelui Assa; iar regele Assa să deriva din prima casă domnitoare a Tebei, și a domnit cu 3350 ani înainte de *Cristos*. Acest papyrus e așa dără de 5004 ani. Adresa lui e ordinațiunile prefectului *Ptah-Hotey* carele a trăit pe timpul regelui Assa.

— **Post de contabil.** La „Agricola“ din Hunedoara s'a scris concurs pentru postul de contabil cu salar anual de 800 cor. și tantiema statutară. — Salarul se va urca în raport cu prestațiunile alesului. — Ter-

min de concurs 15 zile. — Avis tinerilor nostri. 434.—

— «Românii din statul ungar» este titlul unui volum de 330 pagini, format mare, apărut în București din peana redactorului nostru dl *Russu Șirianu*.

Importanța lucrării acesteia se va putea judeca deja și după ce vom arăta ce se tratează în trântă. Pe temeiul datelor statistice oficiale, autorul tratează următoarele:

I. Numărul și comunele în care locuiesc Românii, arătând teritoriul comunelor, totalul locuitorilor, câți sunt Români și de ce confesie, câți Unguri, Germani etc., câți știu carte, câți știu ungurește și câți au emigrat?

II. Sporul Românilor în intervalul dela 1890—1900, făcând comparație și cu celelalte naționalități. III. Maghiarizarea. IV. Cuceriri și pierderi. V. Amestecul. VI. Repartizarea. VII. Viața familială. VIII. Contingentul militar. IX. Starea culturală. X. Averele. XI. Emigrările.

Un volum costă 5 lei. Pentru a înlesni însă tuturor să-și procure cartea, în Ungaria cartea aceasta va costa numai 2 cor. 50 filleri; cine dorește să și-o procure, să se adreseze administrației «Tribunei», trimițând suma de mai sus, plus 10 fileri portul postal.

— Istoria pentru începutul Românilor de Petru Maior se poate procura dela societatea Academică «Petru Maior» pentru 1 coroană plus 20 bani timbru postal. A se adresa secretarului numitei societăți, dl *Mihai Șerban* (Budapesta, Molnar-utca 20. H. 10 A).

Atragem atenția on. public asupra anului lui *Igaz Sándor*.

Felurimii.

Grenadirul. Într-o dimineață, pe când Napoleon și Alexandru, împăratul Rusiei, se aflau la Erfurt, se duceau să facă o preambulă prin parc; intrând în palat, Napoleon, care își trecuse brațul prin acel a împăratului Alexandru se oprește în fața unui grenadir din garda sa, care fiind pus de gardă la scara cea mare a palatului, le prezintă arma. Napoleon privește un moment pe acest soldat și clatinând din cap cu mândrie, arată țarului față soldatului brăzdată de răni:

— Ce crezi frate, zise Napoleon, de soldații cari mai trăiesc cu asemenea răni?

— Dar d-ta, frate raspunse Alexandru, ce crezi de soldații cari fac aceste răni?

— Aceia sunt morții!... murmură grenadirul cu un glas grav, dar fără ca să se clin-tească din loc.

Totuși, Alexandru, pe care răspunsul grenadirului îl pusese în încurcătură, zise lui Napoleon:

— Frate, și aici ca și peste tot locul victoriei e pe partea d-tale.

— Cauza este că și pretutindeni, au pus piciorul grenadirii mei, zise Napoleon.

Și depărtându-se, el făcu un semn de mulțumire bătrânului soldat, care nici măcar nu clipise din ochi.

ECONOMIE.

Arad, 28 Novembre st. n.

Funcționarii de bancă din provincă.

Funcționarii băncilor din provincă, au înaintat pentru o apărare mai eficace a intereselor lor Reuniune regnicolară, care-și va ține adunarea constituantă în 4 Decembrie dimineața la 11 ore în sala hotelului Regal

din Budapesta. Cei ce vor să ia parte la aceasta adunare sunt rugați a-și comunica adresa comisiunii pregătitoare (Budapesta V strada Bathory Nr. 4). Comisiunea se va îngriji de bilete de favor pentru participanții la adunare.

Expoziții agricole.

Revista «*Sfaturi*» din București începe a publica o dăre de ștampă despre expoziția agrară din București închisă nainte cu o săptămână. Reproducem și noi următoarele privitoare la cele expuse de administrația Domeniilor Coroanei, în fruntea căreia stă neobositul d. l. *Kalinderu*, președintele Academiei Române.

Secțiunea domeniilor Coroanei e cea mai frecventată din toată expozițiunea. Urșii și lupii așezați la letare, atrag cu privirea lor de sticlă, mai ales pe copii, cărora sunt forțați să le urmeze și părinții. Intrați odată cu toții înăuntru, copiii nu se mai îndură să mai iasă, pentru că pot examina mai de aproape, fără frică, niște bestii fioroase ca lupii, urșii și mistreții, sau animale imponente ca cerbii, pe a căror frunte să înalță o pădure de coroane; părinții de asemenea sunt captivați de varietatea tabloului ce să prezintă sub un aspect armonios, și în care dintr-o singură privire, se pot distinge mii de obiecte de ramura agriculturii și silviculturii.

De altmintelea Domeniile Coroanei totdeauna a avut darul de a atrage atențiunea lumii chiar și în străinătate. Astfel atât la expozițiunea din 1889 cât și la cea din 1900 dela Paris, domeniul Coroanei a uimit pe vizitatorii din lumea întreagă, cari au defilat cu milioanele prin expoziția română.

Se știe că la Expozițiunea universală din 1889 s'au înregistrat 25 de milioane de intrări, iar la cea din 1900 numărul lor a fost de 50 de milioane.

Administrațiunea Domeniilor Coroanei poate fi deci mulțumită pe deplin de imensul său succes. Buna ei faimă e universală, iar în țară e iubită, căci e prevedința țaranilor noștri, pe care li învață să muncească cu rost, ceea ce e mare lucru.

Să vedem acum mai de aproape expoziția domeniilor Coroanei.

În diviziunea produselor agricole, vedem diferite mostre de produse agricole ca varietăți de grâu, porumb, orz, ovăș, secară, in, cânepă, cartofi, steciă, rapiță lucernă, trifoiu, mei, hrișcă, fasole, mazare, bob, linte, soia etc. atât cu boabe cât și cu spice.

Un tablou de cantitatea substanțelor nutritive și de compoziția fizică a solului și subsolului, de pe toate domeniile agricole.

Planurile economice ale domeniilor: Sadova, Segarcea, Dobrovăț, Gherghița, Cocioc, Domnița, Rușețu și Bicaz.

Diferite planuri și vederi de construcții agricole: case de administrație, magazii, pătule, grajduri, locuințe pentru muncitori, lăptării, hameierii, stupării, ateliere.

Planul de plantațiuni în nisipuri sburătoare pe domeniul Sadova. Planuri drenare de bălți. Model mic de grădina școlară, model de stupi din stupăriile dela Periș Gheorghita.

Diferite produse ale stupăriilor, ca ceară, miere în faguri, miere în borcane, diferite băuturi din miere, precum vin spumos, bere, licoare de vișină de centaură, cafea etc.

Casa țărănească, model mic. Gogoși de mătase, produse din sâmbanța stabilimentului Ortakuy (Constantinopol) și cultivați pe domeniile coroanei. Șegarcea, Cocioc și Gheorghita. Din sâmbanța acestui stabiliment producțiunea mătăsii este îndoită ca dela altele.

În divizia viticultură aflăm: O pepinieră de vițe altoite: vin provenit din viața indigenă cultivată în nisipuri pe domeniul coroanei Sadova. Vin alb și bordo.

La pescărie observăm o lostrită de mărime excepțională din riul Bicaz, și diferiți păstrăvi de pe domeniul Bicaz.

În divizia apelor minerale sunt expuse butelii cu apă sulfuroasă dela Văcărea, de pe domeniul Borez și apă de Borca.

Enumerațiunea aceasta e foarte sumară. Ea e abia a mia parte din câte poate vedea, admira și studia cineva la fața locului. Dar chiar și din această scurtă enumerațiune, cititorul poate să-și

facă o idee de formidabilă muncă ce e condensată în pavilioanele expozițiunii administrațiunii domeniilor coroanei. Când ne gândim la toate detaliile atâtor servicii de agricultură și silvicultură, nu putem admira destul inteligența înaltă coordonătoare ce prezidiază la aranjamentul lor.

Fără nici o exagerare, putem afirma că opera domeniilor coroanei conține în germine întreaga agricultură și întreaga silvicultură a țării.

Ca în pagodele budiste din Asia ce conțin în ele un Buddha în statua de lemn lucrată cu artă, iar statua conține în sine Buddha în miniatură de aur masiv, așa și agricultura țării întregi se reflectă în expoziția agrară, iar aceasta în expoziția domeniilor coroanei, care e miniatura ei de aur.

Învățămintele ce se pot trage din ea sunt multe, și pentru aplicarea lor se cer ani, atât sunt de felurite, întinzându-se în toate ramurile vieții țaranului nostru. C'o deosebită bucurie am constatat că elementul nostru rural a tras și trage foloase pe zi ce merge din gospodăria model a domeniilor coroanei. Țăranul pricepe că acolo se muncește cu rost, și a început și el să muncească cu rost, el știe că această muncă harnică îl pune pe calea unei stări materiale.

E o mare fericire pentru țară ființa acestei administrații domeniiale, care e o irigațiune de progres, dar o fericire tot atât de mare pentru administrația domeniilor coroanei e că ea e condusă de un bărbat de talia unui Ioan Kalinderu, care din înălțimea situațiunii sale observă, dă impulsione și dirige cu atențiune fără preget, cu descernământ, reorganizarea economică a țării noastre.

ULTIME ȘTIRI.

Primiim următoarea telegramă:

Adunarea proiectată la Sân-Miclăușul-Mar, spre a se protesta contra proiectului școlar al ministrului Berzevičy a fost oprită de către voinicosul solgăbirău Hadfy. Convocătorii au protestat la ministru.

Bibliografie.

Compas financiar. (Pénzügyi Compass) 1904—1905. Zilele acestea a apărut anuarul financiar a lui *Kormos Alfréd* „Compas financiar“ pe anul 1904—1905, ediția XIV. Cartea ce se bucură de bună primire înaintea cercurilor de specialitate, unicul compendiu a institutelor financiare din patrie în privința datelor complete și sigure întrece toate edițiile de până acum. „Compasul financiar“ pe mai mult de 1200 pagini, cuprinde toate societățile pe acțiuni (bănci, institute de credit, de asigurare, comerciale, industriale etc.) și anume, firma improcolată, anul fondării, numele membrilor în direcția, comitetul de supraveghere și a funcționarilor, bilanțul ultim și competul venitorilor și pierderilor, dividendă plătită în ultimii zece ani, numărul acțiunilor, valoarea lor nominală și de curs etc. pe baza ultimelor date. La societățile din provincă este indicat numărul locuitorilor orașului respectiv, indicația reședinței de judecătorie cercuală, carte funduală, notariat public etc. Cartea e alcătuită cu multă grijă. Prețul 10 cor. se poate comanda în Budapesta VII Almásy-tér 2 sz.

„*La Crăciun*“ dramă în 3 acte, „*Pictorul fără voce*“ comedie într'un act, de *Antoniou Popp*. (Un volum) Editura Librăriei Ciurcu Brașov. Prețul 30 bani.

„*Dujmănoasa*“ piesă teatrală într'un act pentru ajutorul Crăciunului de *Maria Drăgan* Edit. Librăriei Ciurcu Brașov. Prețul 16 bani.

„*Vine Vlădica*“ comedie în 3 acte de *Antoniou Popp*. Edit. Librăriei Ciurcu Brașov. Prețul 40 bani.

„*Despre portul românesc și alte trei piese teatrale cu câte 4 persoane*“, precum și un dialog comic pentru școlarii școlărite de *Maria Drăgan* Editura Librăriei Ciurcu Brașov, Prețul 40 bani.

„*Colinde, poezii și versuri funebre*“ de *Maria Drăgan*, Edit. librăriei Ciurcu Brașov. Prețul 20 bani.

La administrația „Tribunei“ să află de vânzarea următoarelor cărți:

„Carmen Sylva“ de Vojeu	Cor. 1.— plus 5 fil. porte
„Povestiri și schițe“ de S. Secula	1.— „ 5 „
„Nuvele“ de Emil Zola	Cor. 0.40 „ 5 „
„La Roma“ de Russu Șirianu	2.— „ 10 „
„Școlarul declamator“	„ 0.50 „ 5 „
„Vatra părăsită“ I. Slavici	1.50 „ 10 „
„Stropi de roasă“	1.— „ 10 „
„Aur“ Const. Hodoș	1.50 „ 10 „
„Telegrama“ farză în 3 acte	„ 0.30 „ 3 „
„Calendarul“ dieceșei aradane	„ 0.40 „ 10 „

A apărut:

„Limba maghiară pentru elevii școlilor populare române de Iuliu Groșoreanu și Iosif Moldovan, învățători. Acest manual, care compus în mod rațional, pe baza experiențelor îndelungate, va ușura mult sarcina învățătorului și a școlărilor, întru însușirea limbii maghiare. se poate procura în librăria editorului Petru Simțion din Arad cu prețul de 50 fileri, cu rabatul îndatinat.

A apărut și se află de vânzare la librăria și litografia Petru Simțion în Arad următoarele:

„Duett“, roman de Conan Doyle, tradus de Dr. Victor Onișor.	1.60
„Iubire — Durere“, M. Eminescu și Veronica Micle, scrisori, note, impresii, epilog de Nic. V. Baboianu.	2.—
„Să-l urmărim“, roman de Henryk Sienkiewicz, tradus de T. D. Protopopescu.	1.—
„Quo vadis“, I. și II. Henryk Sienkiewicz, roman din timpurile lui Nerone, ediția I. ilustrată ambele vol.	4.50
„Zile trăite“, de N. Gane.	3.—
„Viorele“, versuri de I. Popescu-Polyctet.	1.—
„Foietoane“, de Ilarie Chendi.	2.50
„Modele“, de cusături românești edate de Minerva Cosma, caetul I. — 50 bani, caetul II. colorat.	1.—
„Intre vis și viață“, de Delavrancea.	3.—
„Hagi Tudose“, tipuri și moravuri, de Delavrancea.	3.—
„Câteva clipe“, poezii de Artur Stavri.	2.—
M. Eminescu. Literatura populară, scrisori inedite.	1.50
„Geniu pustiu“, roman de M. Eminescu.	2.—
„Floricele de câmp“, schițe ușoare de Aurel C. Domsa.	1.—
„Stropi de rouă“, poezii de Elena din Ardeal.	1.—
„Sămănătorul“, revistă literară săptămânală, apare în București, numărul	—20
„Limba maghiară“, de Iuliu Groșoreanu și Iosif Moldovan.	—50
„Jurnalul femeii“, săptămânal ilustrat, educație, recreație, mode numărul.	—25
„Calendarul Poporului“, pe 1905.	—40
„Rațe de lună“, nuvele, schițe și altele de Vasile E. Moldovan.	1.50
„Dușmănie“, roman de V. E. Moldovan.	1.—
„Cartea săteanului“, nuvele de Emanuel Păraianu, ed. III.	1.—
„Poesii“, de Mihail Eminescu, ed. IX. cu nota biografică de T. Maiorescu.	1.50
„In vîltoare“, nuvele și impresii de A. Vlașuțu.	1.25
„Nuvele“, de N. Gane I. II. III.	6.—
„Aur“... Dramă în patru acte de Constanța Hodoș.	1.50
„Gastul din Carpați“, roman din viața poporului românesc din Ardeal, de Jules Verne, tradus de Dr. Victor Onișor.	2.40

La comanda e de a se adăuga cu 20 de fil. mai mult pentru porto. Prețurile se înțeleg în coroane 421 3-6

A apărut de Dr. Augustin Bunea canonic metrop. i. Metropolitul Dr. Ioan Vancea de Buteasa, schiță biografică, Blaj 1890, broșură de 41 pag. 20 fil. + 10 fil. porto postal.

2. Cestium din dreptul și istoria bisericii românești unite, Blaj 1893. Partea I. 269 pag. 8° scrisă de Dr. Alexandru Grama, costă 1 cor. 40 fileri. Partea II. 400 pag. 8° scrisă de Dr. Augustin Bunea, costă 2 cor.

3. Episcopul Ioan Inocențiu Micu-Klein, (1728—1751) Blaj 8° mare, 422+XVI pag. Costă 4 cor., (pentru România 5 lei).

4. Istoria scurtă a bisericii rom. unite cu Roma, în Schematismul arhidieceșei de A.-Iulia și Făgăraș pe a 1900, costă 8 cor.

5. Statistica Românilor din Transilvania în anul 1750 făcută de vicarul episcopesc Petru Aron, Sibiu 1901, costă 1 cor., + 10 fil., porto postal.

6. Vechile episcopii românești: a Vadului, Geoagiului, Silvașului și Belgradului, Blaj 1903 8° 162 pag. Prețul 2 sor., 50 fil., (pentru România 3 lei).

7. Episcopii P. P. Aron și Dionisiu Novacovic, sau istoria Românilor transilvăneni dela 1751 până la 1764, Blaj 1902. Prețul 4 cor. 50 fileri (pentru România 5 lei).

8. Discursuri, Autonomia bisericească, Diaverse. Prețul 5 cor., (pentru România 6 lei).

Aceste cărți să pot procura dela tipografia semin. din Blaj (Balázsfalva) ori dela autorul spedându-se banii înainte, — ori contra rambursă. 390 — 19

Redactor responsabil în absența d-lui Ioan Russu-Șirianu: Sever Bocu. Editor-proprietar: George Nichia.

INSERTIUNI ȘI RECLAME.

5251 szám. 1904 tkvi.

Árverési hirdetés kivonat

A m.-radnai kir. járásbíróság mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy öz. Mura Aniszie rossiai végrehajtónak Mura Jozsif és Mura Timia rossiai végrehajtást szenvedő elleni 70 korona tőke követelés és járulékal iránti végrehajtási ügyében a m.-radnai kir. járásbírószág területén lévő a rossiai 262 tkvi a I 1-6 rsz. 423/b 617/b 973 b 1039 b 1113-1116/b és 1143/b hzi sz. ingatlanokra a 61a. öz. Mura Alexandruné sz. Bajk Szavets javára bekobelezett özvegyi haszonélvezeti jog érintetlen hagyásával az árverést 800 kor. ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte és hogy a fenteb megjelölt ingatlanok az 1904 évi december hó 20 napján délelőtt 11 orakor Rossia község házában megtartani nyilvános árverésen a kikiáltási áron alól is eladatul fognak. Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át vagyis 80 kor. készpénzben, vagy az 1881 L + tez. 42 §-ában jelzett arfolyammal számított és az 1881 évi november hó 1-én 3333 sz. a igazságügyminiszteri rendelet 8 §-ában kijelölt óvadékos értékpapirban a kiküldött kezeihez letenni, vagy az 1881.60 tez. 170 §-a értelmében a bamat-pénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű ellismervényt átsegáltatni. M.-Radna, 1904 évi október hó 7-én.

Polgár v. kir. albiró. 433

Farmacia lui Balassa K Budapest, Erzsébetfalva primește răspundere pentru vestitul și veritabilul lapte de castraveți englez, care este un remediu de tot nesticăcios. Numai odată să probați st Dame și veți convinge că după folosire de câteva zile numai decât dispar de pe față almintele zgrăbunțele miteseri, pete dd ficat și alte impurități face pelea fină, o recorește și înviearează. Un flacon costă 2 coroane, săpun de castraveți englez 1 cor., pudră 1.20 cor. Se poate poate căpăta în ori ce farmacie. Să ne păzim de imitațiuni deposit primul în Arad la farmacistul Földes Kelemen, și la droguerdia lui Vojtek és Weisz. 367

In tipografia „POPORUL ROMÂN“ din Budapesta

a apărut cel mai bun, cel mai bogat și cel mai ieftin călindar românesc

Călindariul „Poporului român“ pe 1905.

Acest călindar 210 pagini format oc- 117 ilustrații se estinde pe tav: cu foarte frumoase lucrate după cele 40 de articole esite mai bune icoane: conține peste din peana celor mai buni scriitori tineri români. articoli foarte interesanți și instructivi despre dări, procese, legea de intruniri și reuniuni, tabele despre calcularea cametei lor și statistice pline de interes pentru ori cine, descrieri frumoase și atrăgătoare și alte multe articole. Prețul acestui călindar e numai 40 fl.

plus 15 fileri spee de poștă. Cei ce comandă mai mult de 16 exemplare primesc 15% rabat, ear speșele de poștă le suportă editura.

Recomandam deci tuturor cetitorilor nostri să cumpere acest călindar, care este unic în felul lui. Comandele se fac cu rambursă sau trimițându-se banii înainte la

Administrația „Poporului Român“ Budapesta, VII, Amazon-u. 6-8. 430

Am onoare a recomanda sprijinului on. public

prăvălia mea de croitorie de primul rang

pentru croitul de haine p. bărbați precum și

asortimentul meu bogat în stofe de modă.

Cu deosebită stimă:

Schäffer Henrik

ARAD, Andrassy-ter (Casa Bing)

Nr. telefonului 208. 307

Primire și transmutare de prăvălie.

Am onoare a aduce on. public de dame la cunoștință, că am cumpărat

„Bazarul Parizian“

de sub Nr. 17 de pe Piața Libertății care era proprietatea lui Werschitz K., și îl voi conduce în felul acela ca și antecesorul meu deschizându-mi prăvălia la 1 Noemvrie pe

Str. Weitzer János (Palatul Minorităților.)

Voi nisui să servesc publicul meu mai culant și mai prompt.

Cu stimă

Keller Vilmos. 431

Bijuterii, oroloage, aur călcat

și recușite de argint, seduli de amănetașare cumpără pentru prețurile cele mai mari ori le schimbă pentru obiecte noi

DEUTSCH IZIDOR

ciasornicar și giuvaergiu

ARAD, Strada Bisericii (Palatul minorităților.)

Isvorul cel mai eștin de cumpărare de

bijuterii și oroloage.

Se caută un învățacel. 381

Nr. Telefonului 438.

Se caută mai un candidat de avocat în cancelaria avocatului Dr. Vasiliu Avramescu, M.-Radna.

Doritorii să se adreseze la susnumitul avocat. 427

Igaz Sándor

ciasornicar și giuvaergiu.

ARAD, Piața Libertății

lângă edificiul teatrului vechiu.

Aur și argint călcat cumpără p. prețul cel mai mare de zi, ori schimbă pentru alte obiecte de aur și argint.

Primul atelier din Arad, pentru repararea de ciasornice și bijuterii.

KALMÁR JÓZSEF

prăvălie de aparate electrice.

ARAD, Salacz-utca 2.

Are in deposit:

bicicle de primul rang

precum și toate părțile constitutive pentru bicicle, gumi și lămpi de acetylen!

In atelierul său

reparează, transformă și mărește bicicle cu roate mobile.

Primește emailarea de bicicle în foc. nichelarea părților constitutive de bicicle, sau ori-ce reparațiuni de felul acesta.

— Condițiuni de plătire favorabile. —

Montează:

telefoane cu începere de cerc ori catrală.

Telefoane mici de case, instalări de clopoțele electrice, ori repararea acestora.

— Prețuri culante. —

Are in deposit:

Mașini de cusut SINGER

Mașine cu suveică rotunda sistem Singer ori mașini de cusut pentru odăi.

In atelierul său

se primesc tot felul de reparațiuni aparținătoare acestei branșe.

Se primesc reparațiuni de mașine de brodat în rate favorabile lunare.

Nr. Telefonului pentru oraș și comitat 242

Nou magazin de mobile în Arad.

Szabadság-tér 17. szám.

Am onoare a aduce la cunoștința p. o. public, că azi am deschis în Arad **un magazin de mobile** sub firma Improtocolată a lui

FISCHER J.

care magazin este filiala magazinului de mobile din Timișoara, existent deja de 28 ani.

In urma principiului meu, a experiențelor mele multiple câștigate și a capitalului de circulațiune suficient mă aflu în poziția plăcută să satisfac tuturor cerințelor on. public pe deplin.

Când mi iau voia a recomanda noua mea întreprindere prețiosului sprigin al on. public, promit că voi nisui să binemerit de încrederea binevoitoare a on. public prin serviciu prompt, prețuri culante și marfă ndigenă de calitate inexceptionabilă.

312

Cu deosebită stimă:

FISCHER J.

măestru tapiesier.

Prăvălie pentru mânusi și suspensorii a lui

HUBATSCHKEK T.

ARAD, Szabadság-tér 20 sz.

(In casa Bancii populare și de industrie Aradane.)

Recomandă on. public mânușile pentru femei și bărbați fabricate în atelierul propriu, în toată culoarea și în tot fazonul, pe lângă prețurile cele mai culante; mai departe se capătă tot felul de mijloace de pansare din materia cea mai bună, fabricate conform indicațiunilor medicale. Mai departe recomand asortimentul de cravate, pe cari le vând pentru prețuri extraordinar de echitabile. Rugând spriginul binevoitor al public rămân

303

cu respect: **Hubatschek T.**

Dr. VICTOR D. GRAUR

med. univ.

Institut p. tehnica de dinți și consultație

ARAD, Piața Andrassy Nr. 22, etagiul I., vis-à-vis de casa comitatului.

Tractament special al durerilor de dinți și a boalelor de falet. Dantura totală și particulară conform diferitelor proceduri. Plombări cu cement, cu sticlă, email, porcelan, amalgam de aur și aur chimice curat. Operațiuni diferite la asezarea coroanelor de dinți. Coroane de porcelan și aur conform indicațiunilor specialiștilor savanți. Dantură fixată și mobilă, după sistem american. Tot felul de execuții de cautișuc. Dinți și dantură întreaga fără cerul gurii. Scoateri de dinți fără nici o durere.

Nouă ferărie în Arad.

Am onoare a aduce la cunoștința On. Public, că am deschis în

ARAD, piața Boros Béni Nr. 6

o nouă ferărie

cu articoli fabricație proprie, și parte comandați din locuri de primul rang.

Primește comande de turnătorie și obiecte de arangia mente pentru morți, anume ventiluri de moară și petri de moară.

Fer bătrân și metale se cumpără în ori-ce cantitate. Cărbuni de fag se pot căpata pentru prețuri estine.

Rugând prețiosul sprigin rămân cu stimă:

Szántó Izidor

fabricant de fer și oțel în Ujdézna.

324

PUMPE DE VIN

reg. ung. priv. și țevi de gumi calitatea cea mai bună.

Din cilindrul pompei se scurge vinul până la cel din urmă strop, ear sâmburii de struguri, coaja și alte părți necurate se îndepărtează numai de cât, prin asta pompa nu se strică și nici vinul nu se poate strica. Pentru funcționarea pompei se dă o garanță pe 3 ani (reparație gratuită).

PUMPE DE FOC

cu ventiluri rotunde. Pentru comune foarte potrivite, de oare ce a întrebuințarea de apă nesipoasă ori murdară nu abzie serviciul. Pentru funcționarea regulată a mașinei se primește garanție pe 3 ani (reparare gratuită). Șurube potrivite unitare și țevi de cânepă din lăuntru captușite cu gumi cu prețurile cele mai ieftine.

Fântâni cu țevile trebuincioase în preț de fabrică.

HÖNIG OTTO

fabricator de pumpe reg. uug. priv.

Arad, Rákóczy-utca 27.

Stropitori de vie se primesc spre reparare.